BIJ LEVEN EN WELZIJN

DREIGINGS RAPPORT 2020

Het dreigingsniveau van de Joodse gemeenschap in Nederland

+31 (0)20 4041749

www.blew.nl

info@blew.org

Voorwoord

B'L'E'W
Adviesorgaan ter bescherming van de Joodse Gemeenschap in Nederland

Het afgelopen jaar is een historisch atypisch jaar. De Corona pandemie en de globale lockdowns hebben het gedrag van mensen, individuen en groeperingen, veranderd.
De vraag is hoe deze veranderingen het dreigingsbeeld voor de Joodse gemeenschap, in het bijzonder die in Nederland, heeft veranderd.

Door verminderde activiteit in Nederland lijkt het antisemitisme en de dreiging het afgelopen jaar te zijn verminderd. In dit rapport wordt gekeken naar de veranderingen die hebben plaatsgevonden en is de conclusie dat als die veranderingen zich doorzetten, de dreiging voor de Joodse gemeenschap groter en gevaarlijker zal worden zodra de wereld zich herstelt.

Op vele terreinen heeft de pandemie bestaande trends verder blootgelegd en versterkt.
Op lange termijn komt het grote gevaar voor Joodse gemeenschappen, Israël en voor westerse samenlevingen vanuit Iran.
Op korte termijn versterkt "chanelling" (tunnelvisie vergrotend effect van social media) de polarisatie en radicalisering bij aanhangers/volgers van extreemlinkse, extreemrechtse en jihadistisch gedachtegoed.

Wij waarschuwen ervoor dat, ondanks dat het lijkt alsof afgelopen jaar rustig is geweest, er onderliggend trends kunnen worden geïdentificeerd die zeer gevaarlijk kunnen zijn voor Joodse gemeenschappen.

De onderbouwing hiervoor leest u in dit rapport.

Dennis Mok
Voorzitter Stichting Bij Leven en Welzijn
Juni 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord 2

Inleiding 4

Dreigingsniveau Joodse gemeenschap 5

- Dreiging index 5

Onderbouwing dreigingsniveau Joodse gemeenschap 6

- Incidenten 2020 6
  - *Verdachte handelingen waargenomen door BLEW* 6
  - *Antisemitisme* 6
- Ideologische stromingen 2020 7
  - *Jihadistische dreiging Nederland* 7
  - *Iraanse dreiging* 8
  - *Rechts extremistische dreiging* 9
  - *Links extremistische dreiging* 12
- Veiligheidsmaatregelen 12

Conclusie 13

Appendix 14

- Methodiek 14
- Toelichting BLEW-index 15

Inleiding

De Stichting Bij Leven en Welzijn (BLEW) is het adviesorgaan ter bescherming van de Joodse gemeenschap in Nederland en beveiligt sinds 1972 synagogen, Joodse scholen, Joodse evenementen en Joodse instellingen. BLEW geeft tevens advies over de beveiliging bij Joodse evenementen, de fysieke beveiliging van relevante gebouwen en de online beveiliging van Joodse organisaties en evenementen. Daarnaast verzorgt BLEW, al dan niet in verenigingsverband, advies en trainingen aan Joodse jongeren over weerbaarheid en veiligheid. Bovendien adviseert BLEW Joodse instellingen door heel Nederland inzake veiligheid en beveiliging en monitort BLEW-incidenten en trends die van invloed (kunnen) zijn op de veiligheid van de Joodse gemeenschap. Tot slot is BLEW initiatiefnemer en onderdeel van het Crisis Management Team van de Joodse gemeenschap in Nederland.

BLEW publiceert elk jaar een Dreigingsrapport waarin de dreiging voor de Joodse gemeenschap in Nederland in kaart wordt gebracht en wordt ingegaan op de maatregelen die nodig zijn om de veiligheid van de Joodse gemeenschap te waarborgen. Hierbij wordt er bovendien specifiek aandacht besteed aan de relevante ontwikkelingen vanuit verschillende extremistische stromingen, waaronder de dreiging van Islamitisch-extremistische, rechts-extremistische en links-extremistische hoek voor de Joodse gemeenschap in Nederland. Dit jaar wordt tevens aandacht besteed aan de dreiging voor de Joodse gemeenschap in Nederland die zich (sterker) heeft ontwikkeld ten gevolge van de uitbraak van de COVID-19 pandemie en de daarmee verband houdende en aanhoudende complottheorieën.

Dreigingsniveau Joodse gemeenschap

Dreiging index

Het BLEW-indexcijfer komt uit op **60,5** punten hetgeen betekent dat de dreiging voor de Joodse Gemeenschap *substantieel* blijft.

Het aantal openlijke antisemitische incidenten in Nederland in 2020 is weliswaar iets afgenomen, maar dit wordt waarschijnlijk verklaard door het gebrek aan sociale interacties vanwege de COVID-19 maatregelen. Online antisemitisme is juist toegenomen (mede) door de COVID-19 maatregelen, waardoor complottheorieën zijn ontstaan en verspreid waarbij beschuldigingen zijn geuit dat Joden het Coronavirus tot stand zouden hebben gebracht en zouden hebben verspreid.

Het aantal aanslagen tegen Joodse doelwitten is verlaagd, maar dit wordt verklaard door de lockdown maatregelen wereldwijd. Zo was er in 2018 en 2019 een gemiddelde van 70 incidenten per jaar, terwijl er in 2020 'slechts' 38 incidenten waren.[1, 2]

Al met al is het jaar 2020 niet geheel representatief om een volledige vergelijking te maken met voorgaande jaren. De lichte daling van het BLEW-indexcijfer geeft daarom dan ook geen aanleiding om te vermoeden dat de dreiging richting de Joodse gemeenschap verder zal afnemen zodra de samenleving weer volledig uit lockdown komt.
In de appendix wordt een gedetailleerde uitleg van de methodiek en de factoren beschreven.

Ontwikkeling dreigingsniveau Joodse gemeenschap in Nederland 2015-2020

Dreigingsniveau 2015-2020

Dreigingsniveau Joodse gemeenschap in Nederland

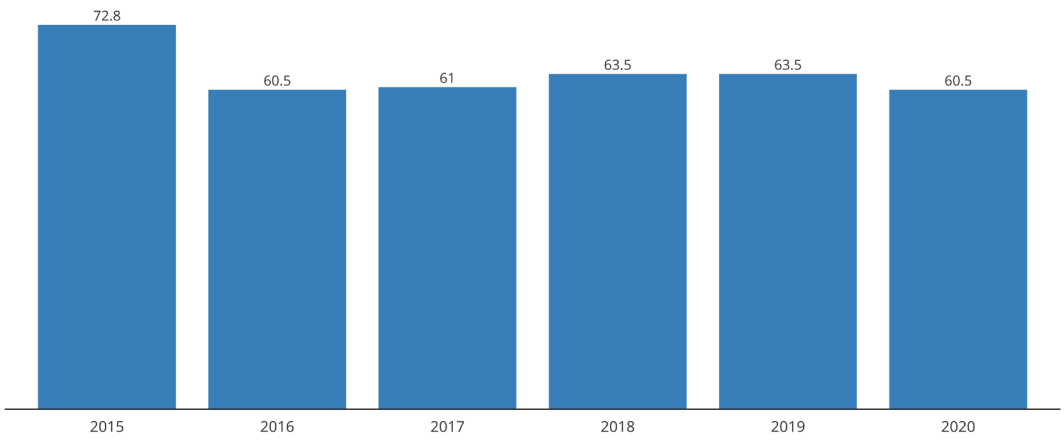

1. https://www.adl.org/resources/reports/global-anti-semitism-select-incidents-in-2019

2. https://www.adl.org/resources/fact-sheets/global-anti-semitism-select-incidents-in-2020

Onderbouwing dreigingsniveau Joodse gemeenschap

In deze paragraaf wordt de totstandkoming van de BLEW-index toegelicht en worden factoren benoemd die niet direct worden meegewogen in deze index, maar die wel relevant zijn voor de duiding van het dreigingsbeeld.

Incidenten 2020

Verdachte handelingen waargenomen door BLEW
Het aantal mogelijke voorbereidende verdachte handelingen dat BLEW heeft waargenomen in 2020 is gedaald ten opzichte van 2019. Dit heeft te maken met het feit dat synagogen gedurende een lange periode gesloten waren. Het merendeel van de incidenten betrof mogelijke informatievergaring.

Dit toont aan dat de Joodse gemeenschap nog steeds als specifiek doelwit wordt gezien voor terreur. Het past namelijk in het beeld van mogelijk voorbereidende handelingen waarbij informatie wordt vergaard over een Joods object. Hierbij worden targets geïdentificeerd en wordt informatie verzameld om een eventuele aanslag te kunnen voorbereiden en uitvoeren. Dit wordt later toegelicht onder de paragraaf 'Islamitisch-extremistische dreiging'.

Antisemitisme
Het CIDI registreerde in 2020 totaal 135 antisemitische incidenten. Dit is gelijk aan het aantal incidenten over 2018, terwijl er in 2019 nog een toename van 35% werd geregistreerd.[3]

De afname van openlijk antisemitisme kan enerzijds worden verklaard door afwezigheid van evenementen, vanwege de Covid-19 lockdowns en andere maatregelen/beperkingen vanuit de overheid. Anderzijds betreft de analyse alleen de binnengekomen meldingen. Hierdoor blijft een groot deel buiten beeld. Kortom, het blijft een uitdaging om een goed beeld van de werkelijkheid weer te geven.

Daarentegen kan over 2020 een duidelijk kwalitatief beeld geschetst worden: online antisemitisme was ernstiger. Zo ontstonden er complottheorieën waarbij complotdenkers Joden en zionisten verantwoordelijk houden voor de Corona crisis. Vooral op sociale media werden Joden en Israël in verband gebracht met de pandemie. Een van de verhaallijnen is dat rijke Joden voordeel uit de Corona crisis hebben gehaald door het vaccin te verkopen. Dit soort complottheorieën hebben tot een flinke toename in (online) antisemitisme in Europa en in de VS geleid.[4, 5]

3. https://www.cidi.nl/wp-content/uploads/2021/04/Monitor-2020.pdf

4. https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Y-4C17sjW7jcJ:https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/antisemitisme-op-sociale-media-groeit-corona-is-de-schuld-van-joden-en-zionisten~b-6b42528/+&cd=6&hl=nl&ct=clnk&gl=nl

5. https://www.trouw.nl/opinie/joden-blijven-een-ideaal-mikpunt-voor-de-nederlandse-complotdenkers~b-da386b1/

Door de enorme toename van jodenhaat heeft de Europese Commissie (EC) recent aangekondigd 2 miljard dollar (in plaats van 800 miljoen dollar) te zullen investeren in de bestrijding van antisemitisme. [6, 7, 8]

Al met al heeft de Corona crisis geleid tot een flinke toename van antisemitisme. Dit wordt nog verder versterkt door ideologische stromingen zoals rechts-extremisme en Islamitisch-extremisme, die dit gebruiken om hun haat jegens Joden te rechtvaardigen. Dit wordt hierna verder toegelicht.

Ideologische stromingen

Jihadistische dreiging

In 2020 bleef de dreiging vanuit jihadistische hoek nagenoeg gelijk aan die in het afgelopen jaar. Wel waren er dit jaar enkele sterke aanwijzingen voor een mogelijk toenemende jihadistische dreiging in de komende kalenderjaren. Deze bevinding komt overeen met die van de AIVD die in het Jaarverslag 2020 geen concrete dreigingsplot van jihadisten in Nederland heeft geïdentificeerd, maar jihadisme nog steeds als de grootste dreiging voor de Nederlandse samenleving beschouwt. [9]

De dreiging voor de Nederlandse Joodse gemeenschap wordt voornamelijk veroorzaakt door (de invloed van) Islamitische Staat (IS) en Al Qaida (AQ). Beide organisaties zijn in het Midden-Oosten ernstig verzwakt en waren de afgelopen kalenderjaren voornamelijk bezig om weer op krachten te komen.[10] Zo uitten de Jordaanse koning Abdullah II en West-Afrikaanse leiders maanden na het verdringen van IS uit Syrië grote zorgen over een wederopstanding en heropleving van de groepering elders in het Midden-Oosten.[11] Bovendien werd in 2020 Amir Mohammed Abdul Rahman al-Mawli al-Salbi tot nieuwe leider van IS benoemd nadat voormalig leider Abu Bakr al-Baghdadi zichzelf in het najaar van 2019 opblies tijdens een raid door Amerikaanse Special Forces.[12] Desalniettemin heeft de dood van de voormalige IS-leider weinig impact gehad op de slagkracht van de terroristische groepering.[13] Bovendien zijn de propaganda kanalen van zowel IS als AQ zeer actief gebleven: propaganda wordt door deze groeperingen nog steeds op grote schaal verspreid. Hierdoor komt de plaatselijke dreiging voornamelijk vanuit geradicaliseerde eenlingen die zich geïnspireerd voelen door het jihadistische gedachtegoed. In 2020 zagen we hiervan voorbeelden in het najaar, toen de onthoofding van de Franse middelbare school docent, Samuel Paty, werd gevolgd door een reeks Jihadistisch gefundeerde aanslagen door geradicaliseerde eenlingen in West-Europa, onder meer in Parijs, Nice, Wenen en Lugano. [14, 15]

6. https://www.algemeiner.com/2021/04/21/amid-rising-hate-crimes-against-jews-eu-announces-2-billion-comprehensive-strategy-to-counter-antisemitism-and-intolerance/

7. https://www.2021portugal.eu/media/x14fsv22/conference-protection-from-discrimination.pdf

8. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-antisemitism-overview-2009-2019_en.pdf

9. https://www.aivd.nl/onderwerpen/jaarverslagen/documenten/jaarverslagen/2021/04/29/aivd-jaarverslag-2020

10. https://www.ewmagazine.nl/buitenland/achtergrond/2020/02/gemoedelijk-extremisme-rukt-op-in-de-sahel-736810/

11. https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20200113_72642968?utm_medium=organic&utm_source=google; https://www.parool.nl/wereld/de-president-van-mali-wankelt-al-qaida-en-is-rukken-op~b0ac71f3/

12. https://www.hln.be/islamitische-staat/opvolger-al-baghdadi-ontmaskerd-dit-is-nieuwe-leider-van-terreurgroep-is~ac01eb55/

13. https://www.nu.nl/buitenland/6028759/pentagon-dood-al-baghdadi-heeft-is-amper-verstoord.html

14. https://www.trouw.nl/buitenland/onthoofding-franse-leraar-is-duidelijk-islamistische-aanslag~ba8dd605/; https://nos.nl/artikel/2354298-drie-doden-bij-terreuraanslag-in-kerk-in-nice-verdachte-aangehouden

15. https://nos.nl/artikel/2355011-terreuraanslag-wenen-eist-vier-levens-dader-was-aanhanger-van-is

De dreiging die hiervan uitgaat voor de Joodse gemeenschap blijft onverminderd hoog, aangezien IS specifiek heeft opgeroepen tot het aanvallen van Israel en Joden wereldwijd.[16, 17] In lijn met de bevindingen van de AIVD, gaat er van (netwerken van individuele) Nederlandse jihadisten een blijvende dreiging uit voor Nederland in het algemeen en de Nederlandse Joodse gemeenschap in het bijzonder. Hoewel de jihadistische beweging in 2020 niet heel anders was dan in 2019 en 2018, benadrukte de AIVD in haar jaarverslag dat de komende jaren bepalend kunnen zijn voor de jihadistische dreiging in Nederland en daarmee ook voor de Nederlandse Joodse gemeenschap.

Ook de **COVID-19 pandemie** speelde in 2020 bij de bepaling van het Jihadistische dreigingsbeeld een rol. Jihadisten zien COVID-19 als een goddelijke ingreep en met verwijzingen naar de pandemie wezen zowel IS als al Qaida het Westen terecht en riepen zij niet-moslims op om zich te bezinnen. Een interessante ontwikkeling in dit kader is dat propaganda vanuit Jihadistisch terroristische groeperingen enerzijds oproept tot het plegen van aanslagen, terwijl aanhangers anderzijds wordt afgeraden te reizen naar landen waar het coronavirus is geconstateerd.[18] De relatieve daling van het jihadistisch terrorisme die kort na de uitbraak van de COVID-19 pandemie in werd geïdentificeerd, lijkt kijkend naar de recente escalatie van jihadistisch-gefundeerde aanslagen en de aanhoudende pandemie van relatief korte duur te zijn geweest. Met de verdere introductie en uitvoering van het vaccinatiebeleid in Europa is het waarschijnlijk dat hier opnieuw verandering in zal komen. Bovendien hebben de AIVD en de NCTV geconstateerd dat radicaalsalafisten, aanjagers van de jihadistische ideologie, een disproportioneel grote invloed uitoefenen in Nederland.[19] Ook terugkerende Syriëgangers en de vrijlating van jihadisten die nu nog in een Nederlandse gevangenis zitten, spelen nog steeds een belangrijke rol bij de bepaling van het huidige en toekomstige dreigingsbeeld.

Iraanse dreiging

De dreiging vanuit Iran is in 2020 aanzienlijk toegenomen in vergelijking met 2019. De reden hiervoor is de toenemende spanning tussen Iran en de Verenigde Staten (V.S.)/Israël. Deze oplopende spanning uitte zich in het bijzonder na de door de VS uitgevoerde liquidatie van de hoge Iraanse militair Qassim Soleimani en Iraakse militieleider al-Muhandis in januari 2020 en de moordaanslag op de prominente atoomexpert Mohsen Fakhrizadeh.[20] Deze gebeurtenissen volgen op een lange periode van almaar oplopende spanningen tussen Iran en de V.S.[21] en zoals altijd houdt Iran hiervoor niet alleen de V.S., maar ook diens bondgenoot Israël verantwoordelijk.[22] Zo uitte de dochter van de bij een Amerikaanse drone-aanval omgekomen Iraanse generaal Qassem Soleimani dreigementen tegen de V.S. en Israël. Ook de Iraanse regering en revolutionaire Garde hebben specifieke bedreigingen jegens Israël en Joden geuit, waarbij de regering zelfs een wetsvoorstel besproken heeft dat Iran verplicht Israël voor 2041 te vernietigen.[23, 24]

16. https://www.standaard.be/cnt/dmf20200127_04823679

17. https://www.telegraaf.nl/nieuws/1724159341/islamitische-staat-noemt-israel-als-voornaamste-doelwit

18. https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2020/05/07/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-52

19. https://www.aivd.nl/onderwerpen/jaarverslagen/documenten/jaarverslagen/2021/04/29/aivd-jaarverslag-2020

20. https://nos.nl/artikel/2317138-vs-doodt-iraanse-generaal-met-raketaanvallen-op-vliegveld-bagdad

21. https://nos.nl/collectie/13817/artikel/2317225-de-oplopende-spanningen-die-voorafgingen-aan-soleimani-s-dood

22. https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/iran-duidelijk-bewijs-van-betrokkenheid-israel-bij-liquidatie-prominente-iraanse-atoomwetenschapper~b90c61c6/

23. https://www.ad.nl/buitenland/dreigen-de-taal-van-dochter-soleimani-amerika-en-israel-gaan-donkere-dag-tegemoet~a68ef3b6/

24. https://iranwire.com/en/features/8483

In de afgelopen jaren is opnieuw de strategische, militaire aanwezigheid van Iran (en haar proxies) in Europa en de V.S. gebleken. Zo heeft de Franse inlichtingendienst een aanslag voorkomen van Iran op een bijeenkomst van een Iraanse oppositiegroepering in Parijs in 2018 door een reeks arrestaties. In januari 2021 zijn hiervoor vier Iraniërs, onder wie ook een diplomaat in België tot lange gevangenisstraffen veroordeeld.[25] Ook in Denemarken zijn Iraanse mannen opgepakt, beschuldigd van het voorbereiden van liquidaties op een Iraanse oppositieleider.[26] In de V.S. zijn in 2017 twee Iraanse mannen opgepakt, die beschuldigd zijn van het spioneren voor Iran. Hierbij hebben zij informatie over Iraanse oppositiegroepen verzameld en foto's gemaakt van Joodse instellingen.[27] Verder zit Iran ook hoogstwaarschijnlijk achter twee liquidaties in Nederland in 2015 en 2017 en zijn afgelopen april nog 1050 arrestaties verricht in Duitsland, vanwege verdenkingen van banden met Hezbollah.

Deze ontwikkelingen zijn in het bijzonder zorgelijk voor de Joodse gemeenschappen en Israëlische belangen buiten Israël omdat deze in het verleden vaker 'legitieme' doelwitten zijn gebleken voor het Iraanse regime als wraak op Israël. Het bekendste voorbeeld hiervan is de aanslag op het Joods Cultureel Centrum AMIA in Argentinië in 1994, waarbij 85 doden vielen. Een ander voorbeeld hiervan is de aanslag op een bus met Israëlische toeristen in Bulgarije in 2012, gepleegd door de Iraanse proxy Hezbollah.[28] Wij bestempelen de Iraanse dreiging jegens Israël en Joodse en Israëlische belangen buiten Israël daarom dan ook als reëel voor de Joodse gemeenschap.

Rechts-extremistische dreiging

In tegenstelling tot landen als Duitsland, Frankrijk, België, Groot-Brittannië en Italië kent Nederland relatief weinig rechts-extremistische organisaties, weinig recht-extremistische activisten en een lage geweldsbereidheid.[29] Nederland kent daarom dan ook slechts een klein aantal rechts-extremistische geweldsincidenten per jaar en de zichtbaarheid van rechts-extremisten op straat is marginaal. Desalniettemin is gedurende een aantal recente Nederlandse rechtszaken die verband houden met het rechts-extremisme gebleken dat rechts-extremistisch gefundeerde terroristische aanslagen en activisme in het buitenland ook in Nederland een grote aantrekkingskracht uitoefenen. Zo werden in het najaar van 2020 twee jongemannen aangehouden in verband met de verdenking van rechts-extremistische opruiing en misdrijven met een terroristisch oogmerk. De mannen zouden deel uitmaken van rechts-extremistische groeperingen 'die online aanzetten tot rassenhaat en antisemitisme en geweldplegers verheerlijken', waaronder ook het beruchte internationale The Base.[30]

Met name in 2019 waren rechts-extremisten verantwoordelijk voor een groot aantal aanslagen over de hele wereld, waaronder op synagogen in het Amerikaanse Poway, en in de Duitse plaats Halle.

25. https://nos.nl/artikel/2367299-iraanse-diplomaat-krijgt-20-jaar-voor-beramen-aanslag-bij-parijs; https://www.jta.org/2020/01/13/global/iran-has-retaliated-against-jewish-targets-before-but-the-soleimani-killing-isnt-changing-jewish-security-around-the-world

26. https://edition.cnn.com/2018/10/31/europe/denmark-iran-asmla-assassination-arrest-intl/index.html

27. https://www.justice.gov/opa/pr/two-individuals-charged-acting-illegal-agents-government-iran

28. https://www.bbc.com/news/world-europe-21342192

29. https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2020/05/07/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-52

30. https://www.parool.nl/amsterdam/jonge-rechts-extremisten-opgepakt-vanwege-terreurverdenking-nazispullen-ingenomen~bf70b685/

Rechts-extremistisch terrorisme is voornamelijk gebaseerd op racistische en antisemitische complottheorieën - zoals blijkt uit online fora en manifesten van rechts-extremistische terroristen. Uit bevindingen van de NCTV blijkt dat hoewel rechts-extremistische groeperingen in Nederland nauwelijks georganiseerd zijn, het desalniettemin mogelijk is dat een eenling radicaliseert en tot een rechts-extremistisch geïnspireerde gewelddaad overgaat.[31] Hoewel rechts-extremistisch terrorisme in andere landen zich niet automatisch vertaalt in aanslagen in Nederland, moet het 'copycat effect' niet worden onderschat: de aanslag in Christchurch (maart 2019) inspireerde anderen tot aanslagen, zoals die in El Paso; copycat gedrag als gevolg van deze aanslagen is volgens de NCTV dan ook een reëel risico geworden.[32]

In 2020 zochten rechts-extremisten vaker het grote publiek door ideeën als respectabel te presenteren en door zich aan te sluiten bij publieke protesten. Daarnaast was er online intensief contact tussen extremisten wereldwijd, waarbij zeer gewelddadige propaganda werd gedeeld en presenteerden rechts-extremistische groeperingen hun ideeën ook vaker als een intellectuele manier van denken, die de aandacht verdient van het grote publiek. Met name dit laatste deed zich in het kalenderjaar 2020 in toenemende mate ook voor binnen politieke kringen. In het recente verleden heeft de AIVD in het kader hiervan duidelijke zorgen geuit over de activiteiten en het taalgebruik van rechts-extremisten op online fora; deze is in de afgelopen jaren steeds agressiever en meer opruiend geworden.[33] Tijdens de grote instroom van vluchtelingen in Europa in 2015 en 2016 werd in Nederland een enorme toename waargenomen van rechts-extremistische online content, met name op de sociale media pagina's van enkele rechts-extremistische actiegroepen die voornamelijk actief zijn op de grote platforms als Facebook, Twitter en YouTube. Deze groei is in de jaren daarna vrijwel gestagneerd net als de kortstondige boost van de online aanhang (volgers) van deze actie- groepen. Desalniettemin is dit online activisme nog zeker wel aanwezig.

Een opvallende ontwikkeling in dit kader is de massale transitie van traditionele online sociale media richting alternatieve internationale fora en chatapps.[34] Op deze voornamelijk Engelstalige internationale fora is een in extremisme toenemende ontwikkeling gaande waarbij geweld wordt aangemoedigd en verheerlijkt en een fascinatie voor games en wapens naar voren komt. Daarmee kunnen dergelijk fora, zoals dat ook in het recente verleden al het geval was , als voedingsbodem voor snelle radicalisering en geweld fungeren, in het bijzonder ook jegens Joodse gemeenschappen wereldwijd.[35] Voorbeelden van deze alternatieve fora zijn 4chan, 8kun (voorheen 8chan), Endchan, diverse gamefora, Gab (in plaats van Twitter), Minds en VKontakte (in plaats van Facebook), Telegram (in plaats van Whatsapp) en Bitchute (in plaats van YouTube).

31. https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2020/05/07/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-52

32. https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2020/05/07/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-52

33. https://www.aivd.nl/binaries/aivd_nl/documenten/publicaties/2018/10/02/rechts-extremisme-in-nederland-een-fenomeen-in-beweging/Rechts-extremisme+in+Nederland+een+fenomeen+in+beweging.pdf

34. https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2285095-extremisten-zoeken-en-vinden-een-alternatief-op-alt-tech-websites

35. https://www.blew.nl/wp-content/uploads/2020/06/Dreigingsrapport-2020.pdf

Deze alternatieve media zijn vaak minder restrictief in hun beleid ten aanzien van extremistische of gewelddadige content dan de traditionele fora. Naar aanleiding van de recente rechts-extremistisch gefundeerde terroristische aanslagen (de daders van veel van deze aanslagen waren erg actief op deze fora) is er toenemende maatschappelijke en politieke druk ontstaan om rechts-extremistische content te verwijderen.

In 2020 speelde met name de uitbraak van de **COVID-19 pandemie** een doorslaggevende rol bij de ontwikkeling van de rechts-extremistische dreiging en de bepaling van het dreigingsbeeld dat daarvan uit gaat. Zo bereikten extreemrechtse ideeën in 2020 een groter publiek omdat rechtsextremisten in toenemende mate voet aan de grond kregen bij anti-overheids demonstraties. Hoewel extreemrechtse groeperingen aanvankelijk worstelden met de COVID-19 crisis bij de verspreiding van hun boodschap, bood het toenemende geloof in wijdverspreide complottheorieën - gefundeerd door de rechts-extremistische vreemdelingenhaat - radicale bewegingen een nieuwe ingang. Deze complottheorieen richten zich met name op het geloof dat de COVID-19 pandemie een 'hoax' is, of in het leven is geroepen door verschillende minderheden, bekende personen of bepaalde groeperingen - denk hierbij aan de Joden, moslims, George Soros, Jeff bezos en Bill Gates. Desalniettemin wordt in het rapport *State of Hate: Far-right extremism in Europe*[36] benadrukt dat het in kaart brengen van de omvang en aard van desinformatie die zich tijdens de pandemie heeft verspreid wordt bemoeilijkt door de verbluffende omvang ervan op zowel reguliere sociale media platforms, zoals Facebook, alsook op de meer obscure chat-apps, zoals Telegram. Hoewel de online verspreiding van deze theorieën vaak hun oorsprong vinden in de V.S., hebben deze zich snel verspreid binnen Europese netwerken.

COVID-19 gerelateerde complottheorieën waren met name de aanleiding voor een zorgwekkende nieuwe route richting een toenemende antisemitische politieke houding. Zo bestaan er inmiddels complottheorieën over corona die een variant zijn op de zogeheten 'omvolkingstheorie': het idee dat 'de Joden de rest van de bevolking willen vervangen'.[37] Ook bieden sociale media platforms ruimte aan rechts-extremistische complotdenkers om complottheorieën verder te trekken richting het stapsgewijs opbouwen van antisemitisme, het ontkennen van de Holocaust en het uiten van bewondering voor Hitler. Deze ideeën hebben op den duur weer de basis gevormd voor COVID-19 gerelateerde complottheorieën, waarmee deze vicieuze cirkel in stand wordt gehouden en versterkt. Voorbeelden van antisemitische COVID-19 complottheorieën die online worden verspreid vanuit rechts-extremistische hoek omvatten onder meer "memes" die traditionele antisemitische theorieën uitbeelden (Joden worden als gierig uitgebeeld, Joden hebben de COVID-19 pandemie in het leven geroepen om de macht over de wereld te tonen, etc.) en de toekenning van de naam 'Jew-flu' aan de COVID-19 pandemie.[38]

36. https://www.belltower.news/wp-content/uploads/sites/3/2021/02/ESOH-LOCKED-FINAL.pdf

37. https://www.aivd.nl/onderwerpen/jaarverslagen/documenten/jaarverslagen/2021/04/29/aivd-jaarverslag-2020

38. https://www.belltower.news/wp-content/uploads/sites/3/2021/02/ESOH-LOCKED-FINAL.pdf

In het Jaarverslag 2020 benadrukte de AIVD al dat de wereldwijde rechts-extremistische beweging die online is ontstaan zorgelijk is. Extremisten wisselen ideeën uit – rassenhaat en antisemitisme - en sommigen delen ook praktische survivalkennis en wapenhandleidingen.[39] Vooral (jonge) mannen die kampen met sociale en psychologische problemen zijn daarvoor ontvankelijk, zoals dit al in Nederland met de voornoemde nationale ontwikkelingen is ondervonden. Gezien het feit dat aanslagen in het buitenland al lieten zien dat rechts-extremisme kan overgaan in terrorisme is er gegronde reden om bezorgd te zijn dat ook in Nederland personen zullen radicaliseren. Dat maakt dat terroristische aanslagen door rechts-extremisten in Nederland op dit moment mogelijk zijn. Gezien de toenemende antisemitische ondertoon van het rechts-extremistische landschap in Europa, waaronder ook Nederland en de toenemende dreiging die uitgaat van geradicaliseerde eenlingen, is het daarom des te belangrijker om ontwikkelingen op dit terrein nauwgezet te volgen.

39. https://www.aivd.nl/onderwerpen/jaarverslagen/documenten/jaarverslagen/2021/04/29/aivd-jaarverslag-2020

Links-extremistische dreiging

Het links-extremisme onderscheidt zich als een groepering met een selectieve kijk op de problematiek in het Midden-Oosten namelijk pro-Palestijns en anti-Israël. In vergelijking met het rechts-extremisme, focust het links-extremisme zich niet op het plegen van terroristische aanslagen. Links-extremistische groeperingen richten zich met name op het organiseren van demonstraties, die overigens wel kunnen resulteren in fysiek geweld tegen de politie. In Nederland heeft links-extremistisch protest zich vooral geuit in burgerlijke ongehoorzaamheid en demonstraties op het gebied van antiracisme, klimaatbeleid en vreemdelingenbeleid. Vanuit het links-extremisme is er daarom alleen een activistische dreiging voor de Joodse gemeenschap. Een onderliggend gevaar is dat het aangewakkerde anti-Israël sentiment omslaat in antisemitisme.

Veiligheidsmaatregelen

Het links-extremisme onderscheidt zich als een groepering met een selectieve kijk op de problematiek in het Midden-Oosten namelijk pro-Palestijns en anti-Israël. In vergelijking met het rechts-extremisme, focust het links-extremisme zich niet op het plegen van terroristische aanslagen. Links-extremistische groeperingen richten zich met name op het organiseren van demonstraties, die overigens wel kunnen resulteren in fysiek geweld tegen de politie. In Nederland heeft links-extremistisch protest zich vooral geuit in burgerlijke ongehoorzaamheid en demonstraties op het gebied van antiracisme, klimaatbeleid en vreemdelingenbeleid. Vanuit het links-extremisme is er daarom alleen een activistische dreiging voor de Joodse gemeenschap. Een onderliggend gevaar is dat het aangewakkerde anti-Israël sentiment omslaat in antisemitisme.

Conclusie

In zowel de waarschijnlijkheid als het risico van een aanslag op een Joods doelwit in Nederland is in 2020 een heel kleine daling waargenomen.

De afgelopen periode kent enkele opvallende ontwikkelingen:

1. De lichte daling van risico en waarschijnlijkheid van een aanslag maskeert de onderliggende toename van polarisatie en radicalisering.
2. De kwantitatieve daling van het aantal openlijke antisemitischeincidenten in Nederland (gelijk aan 2018), tegenover een kwalitatieve stijging van de ernst van de waargenomen (online) antisemitische incidenten;
3. De blijvende specifieke dreiging vanuit het jihadistische gedachtegoed voor de Joodse gemeenschap en de waarschuwing van de AIVD dat de komende jaren bepalend kunnen zijn voor de jihadistische dreiging in Nederland; daarmee ook voor de Nederlandse Joodse gemeenschap.
4. Een opmars van het rechts-extremistische gedachtegoed en rechts-extremistische radicalisering. Dit is versterkt door de mogelijkheden die het internet biedt (schaalbaarheid, anonimiteit, etc.) en verder aangewakkerd door de COVID-19 pandemie.
5. Een substantiële toename in de dreiging jegens Joodse en Israëlische belangen (buiten Israël) vanuit Iraanse hoek ten gevolge van de opgelopen spanning tussen Iran en Israël.

Het algemene dreigingsniveau in Nederland is in het kalenderjaar 2020 weer vastgesteld op niveau 3 ('aanzienlijk'). Hoewel de dreiging jegens de Joodse gemeenschap licht is gedaald, is deze dreiging in deelgebieden aanzienlijk toegenomen. De voornaamste reden hiervoor is het gebrek aan sociale interacties vanwege de COVID-19 pandemie en de ten gevolge daarvan geïntroduceerde maatregelen, terwijl online antisemitisme ten gevolge hiervan juist is toegenomen. Daarbij is in het bijzonder een toename waargenomen in de verspreiding van het rechts-extremistische gedachtegoed op verschillende online fora. Bovendien is vanuit Iran in 2020 een substantiële toename waargenomen in de dreiging jegens de Joodse gemeenschappen wereldwijd en ook vanuit Jihadistische hoek worden Joden als ultieme doelwitten benoemd. De lichte daling van het BLEW-indexcijfer geeft dan ook geen aanleiding om te vermoeden dat de dreiging richting de Joodse gemeenschap verder zal afnemen (zodra de samenleving weer volledig uit lockdown komt).

BLEW blijft om deze reden waakzaam en zal zich blijven zich inzetten om de Joodse gemeenschap in Nederland te beschermen. Bovendien zet BLEW haar expertise en ervaring graag in om, in samenwerking met de Nederlandse overheid en alle andere partijen die daaraan willen bijdragen, de veiligheid van de Joodse gemeenschap in Nederland te verbeteren.

Appendix

Methodiek

De 'BLEW-Index' is door BLEW ontwikkeld om het dreigingsniveau binnen de Nederlandse Joodse gemeenschap kwantitatief te kunnen duiden. De index bestaat uit vijf factoren die tezamen een indicatie geven van de waarschijnlijkheid van een aanslag op de Joodse gemeenschap in Nederland. Daarnaast wordt op basis van een weging van vijf andere factoren een indicatie gegeven van het risico van een dergelijke aanslag.

De gehanteerde formule is: **Dreiging = Waarschijnlijkheid + Risico**

De uitkomst – vertaald naar een schaal van 0 tot 100 – is een indicatie van de huidige dreiging. Afgezet tegen voorgaande jaren geeft dit de ontwikkeling van het dreigingsniveau weer. Het dreigingsniveau en de trend ten opzichte van de voorgaande jaren wordt vervolgens in de context van de relevante ontwikkelingen – binnen en, daar waar relevant, buiten Nederland – geplaatst. Op basis hiervan wordt een aantal conclusies en aanbevelingen geformuleerd.

Uitkomst BLEW-index

De twee wegingsfactoren in de BLEW-index ('waarschijnlijkheid' en 'risico') worden elk gekwantificeerd op een schaal van 0 tot 50 en beide factoren hebben een gezamenlijke score die ligt tussen 0 en 100. De uitkomst van de score bepaalt het dreigingsniveau (zie onderstaand tabel).

Score	DREIGINGSNIVEAU
00 - 30	Wit / minimaal
30 - 50	Geel / beperkt
50 - 70	Oranje / substantieel
70 - 100	Rood / kritiek

Het BLEW-indexcijfer komt uit op **60,5** punten hetgeen betekent dat de dreiging voor de Joodse Gemeenschap *substantieel* blijft.

Dit cijfer is als volgt opgebouwd

	Waarschijnlijkheid	
1	Potentieel terrorisme tegen Joodse doelwitten	8
2	Aanslagen monitor tegen Joodse doelwitten	7,5
3	Antisemitisme	8
4	Nationaal Dreigingsniveau	6
5	Relatief beveiligingsniveau[40]	6
	Subtotaal	**35,5**
	Risico	
1	Menselijke schade	5,2
2	Materiële schade	3,2
3	Psychologische schade	6,6
4	Vertrek joden uit Nederland	5
5	Niveau crisismanagement[40] Joodse gemeenschap	5
	Subtotaal	**25**
	WAARSCHIJNLIJKHEID + RISICO = DREIGING	**60,5**

40. Het relatieve beveiligingsniveau en het niveau crisis management zijn elementen waarbij een omgekeerde telling geldt. D.w.z. een hoog niveau betekent een lage score dus een lagere waarschijnlijkheid of risico en vice versa.

Ontwikkeling 'openlijk'[41] antisemitisme in Nederland 2015-2020 (exc. antisemitische uitingen op het internet)[42]

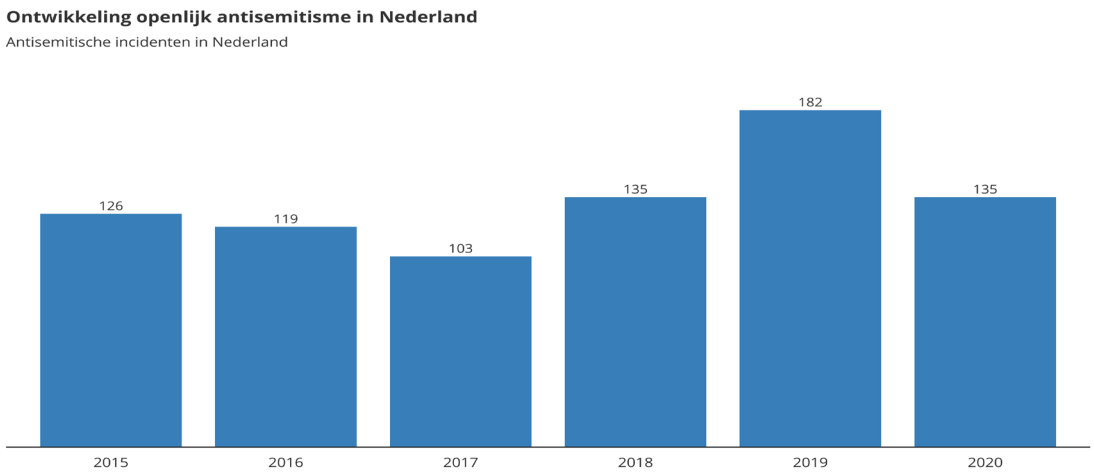

41. Met openlijk antisemitisme wordt bedoeld alle antisemitische incidenten die zijn gemeld en geregistreerd.

42. Het CIDI is vanaf 2017 begonnen met het registreren van antisemitische uitingen op het internet. Omdat ze dit in voorgaande jaren niet hebben geregistreerd hebben we de uitingen niet meegenomen in de grafiek.

Toelichting BLEW-index:

Waarschijnlijkheid
Potentieel terrorisme tegen Joodse doelwitten 8
De terroristische dreiging in Nederland wordt in kaart gebracht en gerangschikt op basis van onderzoek uit openbare bronnen. Afhankelijk van de ernst en de nabijheid wordt een wegingsfactor toegekend. Daarnaast monitort BLEW het aantal verdachte handelingen in de omgeving van Joodse objecten. Een verdachte handeling is onverklaard abnormaal gedrag wat mogelijk duidt op een voorbereidende handeling voor een terroristische aanslag.

Aanslagen monitor tegen Joodse doelwitten 7,5
Het aantal aanslagen in Europa en de rest van de wereld wordt gemeten aan de hand van vastgestelde officiële openbare bronnen en vervolgens gewogen aan de hand van een factor die wordt bepaald door de ernst en de nabijheid van de aanslag. De classificatie van de ernst van de aanslag is per 2020 aangepast, zo worden niet alleen de dodelijke aanslagen meegeteld, maar ook de aanslagen waar (ernstig) fysiek geweld werd gebruikt. De meting geschiedt op basis van een periode van twee jaar. Hierin worden het jaar van de rapportage en het voorgaande jaar meegenomen. Dit is een objectieve en concrete meting, maar de score is, vanwege de weging, geen maatstaf voor het aantal.

Antisemitisme 8,0
De jaarlijkse antisemitisme monitor van het CIDI en onderzoek van onderzoeksbureau Kantar (over 2019) omtrent antisemitische incidenten op het internet worden gemeten en gewogen.

Dreigingsniveau nationaal 6,0
Het dreigingsniveau zoals gepubliceerd door de NCTV in haar DTN wordt overgenomen en krijgt een weging. Elk dreigingsniveau dat door de NCTV wordt bepaald heeft een vaste wegingsfactor.

Relatief beveiligingsniveau 6,0
Deze score is gebaseerd op het idee van de 'zwakste schakel'. Het algehele beveiligingsniveau van de Nederlands Joodse objecten ten opzichte van de objecten in de ons omringende landen wordt gemeten en gewogen. Hierin worden ontwikkelingen in de beveiliging in Nederland afgezet tegen ontwikkelingen in de ons omringende landen. Bijvoorbeeld: de inzet van KMar bij Joodse gebouwen in Nederland heeft de score aanmerkelijk verlaagd.

RISICO

Het risicoprofiel wordt bepaald op basis van de *Most Probable Modus Operandi* (MPMO) zijnde de meest waarschijnlijke manier van werken voor een terroristische aanslag in Nederland. Per dreigingsrapport worden het profielen van MPMO bepaald. Voor het dreigingsrapport 2019 zijn 2 MPMO bepaald:

MPMO 1

Een kort voorbereide aanslag door individuen waarbij mensen en locaties die moeilijk te beveiligen zijn aangevallen worden, er in korte tijd relatief veel slachtoffers kunnen vallen en er meteen veel aandacht is voor de aanslag door de keuze van de locatie/slachtoffers.

MPMO 2

Een lang van tevoren voorbereide aanslag door getrainde terroristen die met gebruik van zware wapens zoals bommen en Kalasjnikovs in korte tijd relatief veel slachtoffers creëren waarbij er meteen veel aandacht is voor de aanslag door de keuze van de locatie/slachtoffers.

Gezien de meest recente aanslagen achten we de kans op MPMO 1 groter.

De score ontstaat door de kansen per MPMO te vermenigvuldigen met een factor die de MPMO heeft op de verschillende factoren.

Het niveau van het Nederlandse crisismanagement wordt bepaald door de mate van training, apparatuur en samenwerking met relevante overheidsinstanties per jaar te meten en te vergelijken. In Nederland wordt crisismanagement voor de `Joodse gemeenschap georganiseerd onder verantwoordelijkheid van BLEW.

Menselijke schade Joods doelwit	*5,2*
Materiële schade Joods doelwit	*3,2*
Psychologische schade Joods doelwit	*6,6*
Vertrek Joodse gemeenschap uit Nederland	*5,0*
Niveau crisismanagement Joodse gemeenschap	*5,0*

Dit dreigingsrapport 2021 is een uitgave van Stichting Bij Leven en Welzijn. Voor nadere vragen hierover kunt u contact opnemen met de heer D.J. Mok, namens het bestuur van de stichting via bestuur@blew.org.